

ΕΤΟΣ 52ον

1 Φεβρουαρίου 2004

ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 5 (2644)

ΤΑΠΕΙΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

*«Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται,
ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται»*

Ἡ ἀντίθεση στὴν εἰκόνα τῆς παραβολῆς εἶναι ἰσχυρότατη. « Ἐνθροποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος Τελῶνης». Στὴν πρώτη σκηνή τῆς παραβολῆς περιγράφεται ἡ στάση τῆς προσευχῆς καὶ τὸ περιεχόμενο τῆς προσευχῆς τοῦ Φαρισαίου.

Ὁ Φαρισαῖος στὴν προσευχή του προβαίνει σὲ μία συγκλονιστικὴ σύγκριση τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ μέ τοὺς ἄλλους. Εὐχαριστεῖ τὸ Θεό, γιατί δέν εἶναι ὅπως οἱ ὑπόλοιποι ἄνθρωποι, πού εἶναι ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἦ, σάν τόν Τελῶνη. Ὁ Φαρισαῖος δηλαδή σύρει τὴ διαχωριστικὴ γραμμὴ μεταξύ τοῦ ἑαυτοῦ του, πού τόν θεωρεῖ δικαιωματικά ἐντὸς τοῦ Ναοῦ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι εἶναι ἐκτός γιατί εἶναι ἁμαρτωλοί.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Τελῶνη καὶ ἡ προσευχή του δημιουργοῦν ἄλλο κλίμα καὶ προκαλοῦν ἄλλα συναισθήματα. Καθόταν μακριά μέ τὰ μάτια χαμηλά, χτυποῦσε τὸ στήθος του καὶ ζητοῦσε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἡ προσευχή του ἦταν προσευχή μετάνοιας. Ὁ Τελῶνης δέν ἔχει νά ἐπιδείξει ἔργα ἀρετῆς γιὰ νά ζητήσει δικαίωση, ἀλλὰ ἐμφανίζει, καταθέτει, ὁμολογεῖ τὴν ἁμαρτωλότητά του ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ζητεῖ ἔλεος. Δέ διαμαρτύρεται γιὰ τὴν ἀπόρριψή του ἀπὸ τοὺς λοιπούς. Τόν ἐνδιαφέρει ἡ δικαιοκρισία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ὄσιος Νεῖλος μᾶς συμβουλεύει, στὴν προσευχή μας νά ζητᾶμε τὸν καθαρισμό ἀπὸ τὰ πάθη μας, τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ τὴ λήθη, τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κάθε πειρασμό καὶ ἐγκατάλειψη Θεοῦ. Νά ζητᾶμε μόνο τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴ Βασιλεία, δηλαδή τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν πνευματικὴ γνῶση καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα θά μᾶς προστεθοῦν.

Τὸ δῆλημα

Οἱ ἀκροατές τῆς παραβολῆς τίθενται ἐνώπιον ἐνός οὐσιαστικοῦ διλήμματος. Ὁ Φαρισαῖος εἶναι ὁ ἰδανικός θρησκευτικός τύπος, ὁ ὁποῖος τηρεῖ τὰ διατεταγ-

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (Λουκ. ιη' 10-14)

Ταπείνωση και δικαίωση

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν παραβολὴν ταύτην· ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι· ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος Τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχετο· Ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἀδικοὶ, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ Τελώνης. Νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ Τελώνης μακρόθεν ἑστώς, οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος αὐτοῦ, λέγων· Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος. Ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

μένα τοῦ Νόμου καὶ τῶν παραδόσεων. Ὁ Τελώνης εἶναι ἁμαρτωλὸς καὶ ζητᾷ ἐν μετανοίᾳ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἀποδεχτεῖ ὁ Θεὸς καὶ τοὺς δύο ἢ μόνο τὸν ἕνα καὶ ποιόν; Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ εἶναι σαφής: «Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος ἢ γὰρ ἐκεῖνος». Ἐδῶ ὁ Χριστὸς ἀνατρέπει τὴν περὶ τοῦ τρόπου δικαίωσης ἀντίληψη τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀποκαλύπτει πῶς ὁ Θεὸς δέχεται τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι μετανοοῦν καὶ ζητοῦν τὸ ἔλεος Του μέ ταπείνωση. Ἡ ἐξαντλητικὴ αἴσθησις τῆς πτωχείας μας εἶναι θεμέλιο πνευματικῆς προόδου. Ἡ ὄντολογικὴ ἐπίγνωσις τῆς ἁμαρτωλότητάς μας εἶναι πηγὴ ἐνέργειας γιὰ τὴν προσευχὴ καὶ στέρεο θεμέλιο γιὰ τὴν πνευματικότητά μας.

Τρόποι μετανοίας

Αὐτὸ τὸ ὅποιο πρέπει νὰ καταλάβουμε εἶναι ὅτι ἡ σωτηρία καὶ ἡ δικαίωσή μας εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ δέν εἶναι καρπὸς τῶν ἔργων μας. Ἡ ὁποιαδήποτε ἀξιομισθία δέν μπορεῖ νὰ μᾶς χαρίσει τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ μόνο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ φιλιανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐμβαθύνει στὸν τύπο προσευχῆς τοῦ Τελώνη καὶ μᾶς πῆγει ὅτι ὑπάρχουν συνοληκὰ πέντε τρόποι μετάνοιας:

Πρῶτος τρόπος εἶναι ἡ αὐτογνωσία τῶν ἁμαρτημάτων μας καὶ ἡ ἐξομολόγησή τους. Δεύτερος τρόπος εἶναι τὸ πένθος γιὰ τίς ἁμαρτίες μας. Τρίτος τρόπος εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη. Τέταρτος τρόπος εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ βασιλίσσα τῶν ἀρετῶν. Καὶ τέλος, πέμπτος τρόπος μετάνοιας εἶναι ἡ προσευχή.

Ἡ προσευχὴ πρέπει ὁμως νὰ ἐκφράζει ὅλους τοὺς πιὸ πάνω τρόπους, καὶ τὴν αὐτογνωσία καὶ τὴν ἐξομολόγησι, καὶ τὸ πένθος γιὰ τίς ἁμαρτίες μας καὶ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ἐλεημοσύνη, γιατί μόνο ἔτσι εἶναι οὐσιαστικὴ καὶ ἀποτελεσματικὴ.

«Μὴ προσευξώμεθα φαρισαϊκῶς»

Ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία, τώρα πού ἀνοίγει τὸ Τριῶδιο, μᾶς προτρέπει: «Μὴ προ-

Μετάφραση τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς

Εἶπεν ὁ Κύριος τὴν ἐξῆς παραβολὴν: «Δύο ἄνθρωποι ἀνέβηκαν εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ προσευχηθῶν, ὁ ἓνας ἦτο Φαρισαῖος καὶ ὁ ἄλλος τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος ἐστάθηκε καὶ ἔκανε τὴν ἐξῆς προσευχὴν ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἑαυτὸν του: “Θεέ, σέ εὐχαριστῶ, διότι δέν εἶμαι ὅπως οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ ἢ ὅπως αὐτός ἐδῶ ὁ τελώνης. Νπιστεύω δυο φορές τὴν ἐβδομάδα, δίνω τὸ δέκατον ἀπὸ ὅλα, ὅσα ἀποκτῶ”. Ὁ τελώνης ὅμως ἐστεκότανε μακρὰ καὶ δέν ἤθελε οὔτε τὰ μάτια του νὰ σηκῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν ἀλλὰ ἐκτυποῦσε τὸ σπῆθος του καὶ ἔλεγε, “Θεέ, ἐλέησέ με τὸν ἁμαρτωλόν”. Σὺ λέγω, ὅτι αὐτὸς κατέβηκε εἰς τὸ σπῆθος του δικαιωμένος ἀπὸ τὸν Θεόν παρά ὁ ἄλλος. Διότι **ὁποῖος ὑψώνει τὸν ἑαυτὸν του θά ταπεινωθῆ, καὶ ἐκεῖνος πού ταπεινώνει τὸν ἑαυτὸν του θά ὑψωθῆ**».

(Ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης τῶν ἀειμνήστων καθηγ. Β. Βέλλια, Ἀρχιμ. Εὐ. Ἀντωνιάδου, Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Γερ. Κονιδάρη, Ἔκδ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ).

σευξώμεθα φαρισαϊκῶς», δηλαδή μέ ὑπερηφάνεια γιὰ τὰ ἔργα μας, ἀλλὰ νὰ ζητᾶμε τὴ χάρη τῆς σωτηρίας ἀπὸ τὸ Θεὸ ἀναγνωρίζοντας καὶ ὁμολογώντας τὴν ἀναξιοτήτά μας. Νὰ προσευχόμαστε μέ φόβο, μέ πόνο, προσεκτικά, στοχαστικά, ἄγρυπνα, μέ χαρὰ, μᾶς συμβουλεύει ὁ Εὐάγγελος. Ρίζα ὄλων τῶν κακιῶν εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια. Σ' αὐτὴν ὑπάρχει θάνατος καὶ σκοτάδι. Ἡ ἀγία ταπείνωση, μέ ἀνερμήνευτο τρόπο, μᾶς ἀνάγει ὑπεράνω παντός κτιστοῦ καὶ διατηρεῖ στή ζωὴ μας τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ. Ὡς ἔχουμε, λοιπόν, στή σκέψη μας μιά σοφὴ προειδοποίηση πού λέγει: «ὁ διάβολος δέν τρώει, δέν πίνει, καὶ αὐτὸς ὁ τυπικὰ πιὸ μεγάλος ἀσκητὴς δέν εἶναι γι' αὐτὸ λιγότερο διάβολος...». Ἡ ταπείνωση εἶναι τὸ μόνο ὄπλο πού νικᾷ τὸ διάβολο, ὁ ἀπαραίτητος ὄρος τῆς σωτηρίας, ἡ μυστικὴ θεία δύναμη, πού «συγκληθεῖ ἐν ἑαυτῇ πάντας». Ὅπου βλαστάνει ἡ ταπείνωση, ἐκεῖ βρῦει ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ (ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος), ἐκεῖ ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ φυτοῦ τῆς ψυχῆς ἀνθίζει σέ ἄνθος ἀμάραντο. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς εὐλογεῖ, ἀδελφοί μου, ὥστε νὰ περιφρουροῦμε κάθε σκέψη μας μέ τὴν ταπείνωση καὶ ἔτσι νὰ κατέχουμε τὴ γνώση τῆς αἰώνιας Ἀλήθειας.

† Ὁ Φ.Α.

1 Φεβρουαρίου 2004: ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ (ΙΖ' ΛΟΥΚΑ)

Προεόρτια Ὑπαπαντῆς, Τρύφωνος μάρ. († 250), Περπετούας μάρτ. καὶ τῶν σὺν αὐτῇ († 202), Βασιλείου Θεσσαλονίκης ὁμολογητοῦ τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν († 870), Ἀναστασίου νεομ. ἐκ Ναυπλίου († 1655).

Ἦχος: πλ. δ' – Ἑωθινόν: ΙΑ' – Ἀπόστολος: Ῥωμ. π' 28-39 – Εὐαγγέλιον: Λουκ. ιη' 10-14.

Ἡ ΕΠΟΜΕΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗ: 8 Φεβρουαρίου, Τοῦ Ἀσώτου (ΙΖ' Λουκά).

Ἀπόστολος: Α' Κορ. ζ' 12-20 – Εὐαγγέλιον: Λουκ. ιε' 11-32.

Λειτουργικά σημειώματα (48)

Η ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ

*«Ὁρθοί. Μεταλαμβάνοντες τῶν θείων... τοῦ Χριστοῦ
Μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ»*

Ὅταν κοινωνήσῃ κι ὁ τελευταῖος πιστός, ὁ λειτουργός, ἀφήνοντας τό Ποτήριο στήν ἁγία Τράπεζα, λέει καί εὐλογεῖ τό λαό· *«Σῶσον, ὁ Θεός τόν λαόν σου, καί εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου»*. Ὁ λαός καί ἡ κληρονομία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, κληρός καί λαός, ἴσοι μεταξύ τους καί ἐνωμένοι μέ τό Θεό. Στό μεταξύ ὁ χορός ψάλλει τόν ὕμνο τῆς Πεντηκοστῆς· *«Εἶδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν, ἐλάβομεν Πνεῦμα ἐπουράνιον, εὔρομεν πίσιν ἀληθῆ, ἀδιδάκτεον Τριάδα προσκυνούντες· αὕτη γάρ ἡμᾶς ἔσωσεν»*. Ὅλα δείχνουν πῶς φτάσαμε στό τέλος.

Μέ τό *«Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία...»* ἀρχίζει ἡ θεία Λειτουργία, δηλαδή μέ δοξολογία τοῦ Θεοῦ· τό ἴδιο μέ δοξολογία καί μέ τήν ἴδια λέξη ἔρχεται τώρα νά τελειώσῃ. Ὑψώνοντας πάλι τό ἅγιο Ποτήριο καί στραμμένος πρός τό λαό, ὁ ἱερέας ἐκφωνεῖ *«Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν πάντοτε, νῦν καί ἀεί καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων»*. Ὁ χορός ἀπαντᾷ μέ τό *«Ἀμήν»*, κι ὁ λειτουργός ἀφήνοντας τό ἅγιο Ποτήριο στήν πρόθεση κάνει τήν τελευταία Συναπτή καί καλεῖ τή σύναξη σέ ἄξια εὐχαριστία τοῦ Θεοῦ· *«Ὁρθοί. Μεταλαμβάνοντες τῶν θείων, ἁγίων, ἀκράντων, ἀθανάτων, ἐπουρανίων καί ζωοποιῶν φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ»*.

Τό *«ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ»* θά πῆ, ὅχι μόνο καθώς ἀξίζει στό Θεό, ἀλλά ὅπως πρέπει κι ὅπως ἔχομε χρέος ἐμεῖς. Κι ἄλλος τρόπος βέβαια δέν ὑπάρχει κι ἄλλο ἐμεῖς δέν ἔχομε νά ἀνταποδώσουμε στό Θεό παρά μέ εὐγνωμοσύνη νά τόν εὐχαριστοῦμε πάντα. Ὁ ὕμνος τῆς εὐχαριστίας εἶναι ὅ,τι μπορούμε ἐμεῖς νά ἀνταποδώσουμε στό Θεό, γιά ὅλες του τίς εὐεργεσίες, πού ξεχωριστά καί πάνω ἀπ' ὅλες εἶναι ἡ θεία Κοινωνία, ὁ οὐράνιος ἄρτος καί τό ποτήριο τῆς ζωῆς. Ὅλη ἡ χρησιμότητα καί ἡ καλωσύνη τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἀγάπη του πρός τόν ἄνθρωπο φαίνεται σέ τοῦτο τό ἄρρητο μυστήριον, πού εἶναι ἡ θυσία τοῦ Υἱοῦ γιά τή ζωή καί τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου.

† Σ.Κ.Δ.

ΟΜΙΛΙΑ ΤΗΣ «ΦΩΝΗΣ ΚΥΡΙΟΥ»: 1) Κάθε Σάββατο καί ὥρα 6.00 μ.μ. γίνεται τό κήρυγμα τῆς «Φωνῆς Κυρίου», στόν Ἱ. Ναό Ἁγίας Εἰρήνης (ὁδ. Αἰόλου) Ἀθήνα. Προηγεῖται ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ, στήν ὁποία περιστασιακῶς θά χοροστατεῖ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καί θά ὀμιλεῖ. 2) Κάθε Δευτέρα καί ὥρα 4.30 μ.μ. γίνεται τό κήρυγμα τῆς «Φωνῆς Κυρίου» στόν Ἱ. Προσκυνηματικό Ναό Ἁγίας Βαρβάρας στόν ὁμώνυμο Δῆμο Ἀττικῆς. Προηγεῖται ἡ Παράκληση τῆς Ἁγίας καί ὀμιλεῖ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος.

«ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ», ἐβδομαδιαῖο φύλλο ὀρθοδόξου πίστεως καί ζωῆς τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Ἱεραίου 1, 115 21 Ἀθήνα. Ἐκδότης - Διευθυντής: Ἐπίσκοπος Φαναρίου Ἀγαθάγγελος. Σύναξη, τηλ. 210.7272.331. Διεκπεραίωση, τηλ. 210.7272.388. Ὑπό τῶν ἱερῶν ναῶν διανέμεται δωρεάν. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἡ «ΦΩΝΗ ΚΥΡΙΟΥ» σ' ὅλο τόν κόσμο μέσω Ἴντερνετ: <http://www.apostoliki-diakonia.gr>